

Prof. dr hab. Stanisław Hoc
Akademia Nauk Stosowanych w Bielsku – Białej
(em. profesor Uniwersytetu Opolskiego)

Recenzja rozprawy doktorskiej
Marcin Galiński, Przestępstwo uporczywego nękania w polskim prawie karnym
(Analiza dogmatycznoprawna). Szczecin 2024, ss. 540

I. Uwagi ogólne

1. Autor w swoich rozważaniach podjął temat przestępstwa uporczywego nękania w ujęciu dogmatycznoprawnym polskiego prawa karnego. Jest to niewątpliwie temat interesujący i zasługujący na naukowe przepracowanie, mimo, iż był już podejmowany głównie w opracowaniach komentatorskich i artykułowych.

Uważam, że zaproponowane przez Autora ujęcie zasługuje na uwagę i wnikliwe przestudiowanie, mając na względzie także praktykę organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

2. Rozprawa składa się z wykazu używanych skrótów, wprowadzenia, pięciu rozdziałów merytorycznych, podsumowania, bibliografii, wykazu tabel i wykresów.

3. Do ważnych części każdej rozprawy doktorskiej należy zaliczyć wstęp, autor opracował wprowadzenie, bardzo syntetyczne (s. 13 – 18), które wprowadza w treści merytoryczne. Wskazując na rosnącą liczbę skazań za przestępstwo uporczywego nękania autor przytacza dane z lat 2011 – 2018, dlaczego nie sięgnął po dane bardziej aktualne?, są one niewątpliwie dostępne.

Autor sformułował pięć głównych hipotez badawczych, których treść wyjaśnił i zwięźle omówił. Są one interesujące i oczekiwać należy ich weryfikacji. Zwraca przy tym uwagę (s. 14) na braki – jego zdaniem – w literaturze przedmiotu, którą będzie chciał uzupełnić. Uwzględniając charakter rozprawy (dogmatycznoprawny) autor wykorzystuje przede wszystkim metodę formalno-dogmatyczną, a tylko wyjątkowo i wybiórczo metodę prawno-porównawczą.

II. Uwagi szczegółowe

1. **W rozdziale I** autor zajmuje się pojęciem stalkingu (s. 19 – 24), bardzo zwięzłym, bez struktury wewnętrznej. Wyjaśnia znaczenie zwrotu „stalking”, który nie jest polski, odnosi się przy tym do znaczeń z zakresu psychologii i prawa. Zdaniem autora „stalking”, jest to pojedyncze zachowanie sprawcy, które to zachowanie jest rozciągnięte w czasie albo zbiór zachowań się sprawcy, który nie musi być zbiorem zachowań jednorodnych, podejmowanych względem pokrzywdzonego bez jego zgody nieustępliwie przez pewien okres, powodujące udręczenie psychiczne (s. 24).

2. **W rozdziale II** autor zajmuje się regulacjami dotyczącymi nękania w rysie historycznym od 1932 r. (s.25-47). Rozważania autora dotyczą wybranych regulacji prawnych (k.k.) i prawa wykroczeń, które obowiązywały od 1932 r. W pierwszej kolejności autor odnosi się do k.k. z 1932 r. (s.25 in.) Z jego wywodów wynika, że k.k. z 1932 r. nie zawierał typu czynu zabronionego penalizującego nękanie innej osoby, ale nękanie innej osoby wypełniało znamiona wielu przestępstw w tym: art. 246, 228, 251, 252 paragraf 1 (s.30). Natomiast w kodeksie wykroczeń znalazły się 2 przepisy odnoszące się do nękania (art.28 i 30), które omawia (s.31 in.). Analizuje

następnie przepisy k.k. z 1969 r., uznając, że kodeks ten również nie przewidywał odrębnego typu czynu zabronionego dla nękania innej osoby, ale nękanie stanowiło realizację znamion innych typów czynów zabronionych (art. 151, 166, 167 paragraf 1, 171 paragraf 1, 172 paragraf 1 i 2 i 184 paragraf 1 i 2). Odnosząc się do k.k. z 1997 r. autor zauważa, iż początkowo nie przewidywał ten akt prawny penalizacji nękania. Prace legislacyjne nad nowym przestępstwem zostały podjęte w Ministerstwie Sprawiedliwości w 2009 r. (s.41 in.). W pracach Sejmu zasięgnięto opinii naukowych A. Sakowicza i M. Mozgawy, których wniosków jednak nie uwzględniono. W dniu 26 lutego 2011 r. Sejm uchwalił nowelizację k.k. z nową treścią art. 190a, który wszedł w życie 6 czerwca 2011 r. (nowelizowany w 2022 r.). Zdaniem autora regulacja art. 190a k.k. jest pierwszą regulacją prawną odnoszącą się wprost do nękania. Takie rozwiązanie, przy założeniu konieczności penalizacji nękania należy ocenić pozytywnie, gdyż powstał jeden przepis, na podstawie którego można dokonać oceny wszystkich zachowań się sprawcy (s. 47).

3. W rozdziale III autor zajmuje się analizą przestępstwa uporczywego nękania w polskim prawie karnym (s. 48 – 392) jest to najobszerniejsza część pracy, około 350 stron!, być może autor uznał, iż trudno byłoby podzielić ten rozdział na kilka.

Autor podkreśla, że w jego rozprawie najważniejszą rolę odgrywać będzie wykładnia art. 190a paragraf 1 k.k. oraz wybranych przepisów części ogólnej k.k. (s. 48). Autor wypowiada się na temat tekstu prawnego oraz normy prawnej (s. 49 in.). Zauważa przy tym, że swoje wywody ogranicza wyłącznie do wskazania takich właściwości tekstu prawnego, które będą istotne z punktu tematyki poruszanej w rozprawie (s. 49). Następnie autor przechodzi do rozważań ogólnego zarysu derywacyjnej koncepcji wykładni prawa (s.54 in.) wykazując się bardzo dobrą znajomością twórczości M. Zielińskiego i innych. Podejmuje przy tym próbę prezentacji własnego stanowiska (s.60-61). Uważa, że w przypadku użycia zwrotów psychologicznych w art. 190a paragraf 1 k.k. naukowe pojmowanie takich zwrotów należy sprawdzać w toku dyrektyw wykładni językowej bezpośrednio po sprawdzeniu znaczenia słownikowego danego zwrotu. Przyjmuje, że wykładnia w procesie stosowania prawa, a wykładnia dokonywana naukowo różnią się od siebie (s.61). Autor pozwala sobie więc na pewne odstępstwa od reguł, zasad oraz wskazówek formułowanych przez M. Zielińskiego co wyjaśnia. Autor zajmuje się następnie analizą pojęcia przestępstwa na gruncie prawa karnego (s.61 in.), przy wykorzystaniu literatury przedmiotu. Autor przyjmuje, że najtrafniejszą grupą definicji pojęcia przestępstwa jest grupa mieszana (formalno-materialna), która ujmuje konieczność naruszenia przez jakieś zachowanie (pojmowane w tym miejscu jako zachowanie abstrakcyjne) reguł społecznych, które to naruszenie reguł społecznych aktualizuje możliwość wymierzania sprawcy takiego zachowania sankcji przewidzianej przez ustawę (s.66). Autor opowiada się za definicją Ł. Pohla, określającą strukturę przestępstwa w sposób precyzyjny, w której można wyróżnić następujące elementy: zachowanie, czyn, czyn zabroniony, bezprawność, społeczna szkodliwość, zawinienie (s.67). Dalsze wywody autora sprowadzają się do omówienia i analiz wymienionych elementów struktury przestępstwa przy wnikliwym ujęciu literatury przedmiotu. Po omówieniu różnych koncepcji czynu, autor przejmuje ontologiczne znaczenie czynu L. Kubickiego, którego koncepcję uzupełnia poprzez dodanie wymogu możliwości wykonania przez sprawcę jego czynu (s. 82).

Autor odnosi się także do pojęcia zaniechania (s. 83 in.). Przyjmuje on własną definicję zaniechania, według niego zaniechanie jest to niewykonywanie działania (albo działań) X przy jednoczesnym wykonywaniu działania (albo działań) Y (s. 85). Autor zauważa, że pojęcie zaniechania wywołuje w doktrynie wiele sporów i kontrowersji, do których się także odnosi.

Autor przechodząc do prezentacji własnego stanowiska na temat kauzalności zaniechania, że przedstawiony problem w istocie nie jest problemem odnoszącym się do pojmowania obecnego stanu prawnego, lecz do oceny jego trafności (s. 92). Autor uważa, że po przedstawieniu przez niego problematyki zaniechania, aprobatą ontologicznej koncepcji czynu (z uwagami na temat wykonalności czynu przez sprawcę) nadal jest właściwa. Dlatego też czyn należy rozumieć jako

każdy akt zachowania się, niezależnie od jego skutku, celu, kierunku, treści świadomości następujące w czasie „czuwania”, tzn. w stanie umożliwiającym odbieranie i przetwarzanie informacji, które obiektywnie może zostać wykonane przez określoną osobę (s. (95).

Kolejnymi elementami struktury przestępstwa omawianymi przez autora jest czyn zabroniony i bezprawność oraz społeczna szkodliwość (s. 95 in.).

Odnosi się także do pojęcia winy (s.100 in.), którą pojmuje jako zarzut względem sprawcy oparty na sumie dwóch warunków: warunku kognitywnego (rozpoznania przez sprawcę znaczenia swojego czynu) oraz warunku kontroli (możliwości suwerennego kierowania swoim postępowaniem) – s. 106.

Autor omawia art. 190a paragraf 1 k.k. jako główne źródło do odkodowania norm prawnych (s.107 in.). Autor wskazuje na 10 przykładów wyrażen normokształtnych, które można odkodować z art. 190a paragraf 1 k.k. (s. 110 in.), następnie autor dokonuje analizy znamion czynów zabronionych stypizowanych w art. 190a paragraf 1 k.k. (s. 112 in.). Po przedstawieniu uwag ogólnych, autor omawia następujące zagadnienia: przedmiotu ochrony, podmiotu przestępstwa (z odrębnym omawianiem kwestii popełnienia przestępstwa uporczywego nękania przez nieletniego), znamion przedmiotu czynności wykonawczej, czasu i miejsca przestępstwa, znamienia czynności wykonawczej, reguł ostrożności w odniesieniu do analizowanego przestępstwa znamienia skutku oraz strony podmiotowej.

Autor zauważa, że przedmiotem sporu w doktrynie jest pytanie czy uporczywe nękanie jest przestępstwem trwałym, przedstawia istotę sporu i autorów. (s. 114 in.). Autor przyjmuje, że przestępstwo z art. 190a paragraf 1 k.k. jest przestępstwem skutkowym, gdyż ustawodawca w treści przypisu wskazuje na skutki, jakie musi wywołać zachowanie lub zachowania przestępne sprawcy, żeby można było go pociągnąć do odpowiedzialności karnej. Zachowania przestępne penalizowane przez art. 190a paragraf 1 k.k. wykazują cechy przestępstwa trwałego, co wynika z faktu utrwalenia skutku przestępstwa u pokrzywdzonego (pokrzywdzonych), jest to także przestępstwo wieloodmianowe (s. 115).

Mam pytanie do autora, w kwestii podmiotu (s. 118) dlaczego niezasadne jest stanowisko L. Gardockiego ? Jako wątek poboczny, autor wspomina o projekcie ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (2019), zabrakło informacji o losach tego projektu (s. 126).

Autor zauważa, że w psychologii opracowano wiele modeli sprawców uporczywego nękania, on natomiast ogranicza się do wskazania dwóch podziałów sprawców stalkingu, autorstwa K. Tomaszka, P. E. Mullena, M. Pathe i R. Purcell (s. 127).

Interesujące są wywody odnoszące się do nieletnich sprawców nękania w kontekście ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (s. 129 in.).

Omawiając znamiona przedmiotu czynności wykonawczej autor podkreśla, że ustawodawca w art. 190a paragraf 1 k.k. wskazuje na dwie grupy przedmiotów czynności sprawczej: inną osobę i osobę najbliższą dla wspomnianej innej osoby (s. 134 in.).

Autor omawia dwa znamiona modalne przestępstwa uporczywego nękania – znamienia czasu popełnienia przestępstwa oraz znamienia miejsca popełnienia przestępstwa (s. 138 in.). Następnie autor omawia znamię nękania i znamię uporczywości łącznie, co ma wynikać – jego zdaniem – z konstrukcji analizowanego przepisu art. 190a paragraf 1 k.k. (s. 143 in.). Wykorzystuje do swoich rozważań literaturę przedmiotu, którą krytycznie analizuje. Nie unika przy tym ustosunkowania się do takich zjawisk, jak cyberstalking, mobbing, bullying (s. 148). Omawiając znamię uporczywości autor odwołuje się do wybranych judykatów (s. 154 in.), które analizuje. Zauważa także, że z analizowanych orzeczeń sądowych wynika, iż uporczywość ma charakter mieszany. Z jednej strony znamię uporczywości określa modus operandi sprawcy, polegający na długotrwałym przekraczaniu normy sankcjonowanej (element przedmiotowy), z drugiej strony, zaś określa stosunek psychiczny sprawcy do popełnionego przez niego czynu, a mianowicie nieustępliwość w działaniu przestępnym. W niektórych orzeczeniach – jak zauważa

autor – wskazuje się także na wartościujący charakter tego znamienia oraz na to, że uporczywość oznacza wielokrotność zachowań (s. 155). Natomiast, jak zauważa autor, w doktrynie wskazuje się, że pojęcie uporczywości nie ma charakteru jednorodnego i znamię to powinno oceniać się w kategoriach subiektywno – obiektywnych, co wynika z dualistyczności tego pojęcia określającej zachowanie sprawcy jak i jego postawę psychiczną względem popełnianego przezeń czynu (s. 156). Autor podejmuje się własnej analizy i oceny znamienia uporczywości (s.157 in.). Przyjmuje, że znamię uporczywości nie wskazuje na to, że nękanie penalizowane przez art. 190a paragraf 1 k.k. musi zostać popełnione przez wiele zachowań (co najmniej dwa) – s.161. Zauważa przy tym, że istotą nękania jest rozciągnięte w czasie zachowanie lub zachowania sprawcy. Po dokonaniu analizy czynności sprawczej autor rozważa kwestię postaci jaką nękanie może przybrać (chodzi tutaj o postać działania lub zaniechania) – s.163. Przedstawia wątpliwości w doktrynie dotyczące popełnienia przestępstwa uporczywego nękania przez zaniechanie (s. 164).

Po omówieniu poglądów doktryny, autor aprobuje pogląd dopuszczający możliwość uporczywego nękania przez zaniechanie (s. 164). Jednocześnie po dokonaniu szerszych wywodów autor dochodzi do wniosku, że w przypadku nękania przez zaniechanie mamy do czynienia ze zbiegiem przepisów, jednym z nich jest art. 2 k.k. w związku z odpowiednim dla danego stanu faktycznego przepisem uzupełniającym, zaś drugim jest art. 190a paragraf 1 k.k. (s. 168). Autor następnie poświęca uwagę zagadnieniu reguł ostrożności, czyli naruszeniu reguł ostrożności poprzez uporczywe nękanie innej osoby (s. 168 in.), szeroko posiłkując się poglądami doktryny. Kolejne zagadnienie będące przedmiotem analiz to znamię skutku (s. 183 in.), które rozpoczyna od odniesienia się do poglądów Ł. Pohla, które akceptuje. Szerzej odwołuje się do związku kauzalnego i związku normatywnego, analizując istniejące w doktrynie koncepcje (s. 174). Autor przyjmuje, że w przepisie art. 190a paragraf 1 k.k. ustawodawca wyróżnił 4 rodzaje skutków, które wymienia i omawia. Jednocześnie zauważa, że ustawodawca wymieniając znamienia skutku posłużył się alternatywą rozłączną, poprzez co dopuszcza on możliwość spowodowania jednego z tych skutków, kilku z nich albo wszystkich łącznie. Charakter tych skutków jest różny dlatego też są one omawiane osobno (s. 182 in.). Warto raz jeszcze zauważyć, iż autor bardzo szeroko odnosi się do poglądów doktryny, nie unikając przy tym wątków polemicznych, co należy podkreślić. Autor dokonuje analizy zasadności umieszczenia znamion skutku art. 190a paragraf 1 k.k. (s. 216 in.). Dochodzi do konstatacji, że usunięcie znamion skutku art. 190a paragraf 1 k.k. wpłynęłoby nad wyraz niekorzystnie na realną karnoprawną ochronę przed tym zjawiskiem jak i na prewencję, dlatego też – jego zdaniem – umieszczenie znamion skutków w art. 190a paragraf 1 k.k. było zasadne (s. 221). Autor następnie analizuje stronę podmiotową przestępstwa (s. 221 in.), odnosząc się także szerzej do części ogólnej k.k. Podkreśla, że przestępstwo uporczywego nękania może być popełnione tylko umyślnie w zamiarze bezpośrednim, ale na podstawie analizy poglądów doktryny przyjmuje, iż nie można wykluczyć /jego popełnienia w zamiarze ewentualnym. Autor zastanawia się także jak kształtować się będzie strona podmiotowa uporczywego nękania, którego tylko usiłowała dokonać (s. 234 in.). W podsumowaniu (s. 235 in.), autor przedstawia syntetyczne wnioski, które poczynił w zakresie znamion przestępstwa uporczywego nękania.

Kolejnym zagadnieniem poddanym egzegezie są formy popełnienia przestępstwa uporczywego nękania oraz zagadnienie prowokacji, czyli autor omawia możliwość popełnienia przestępstwa uporczywego nękania poprzez współsprawstwo, sprawstwo kierownicze, sprawstwo polecające, podżeganie, pomocnictwo i prowokacje. W szerokim zakresie, jak zwykle autor odnosi się do literatury przedmiotu, czyniąc także wiele odniesień do części ogólnej k.k. Autor po dokonaniu zaplanowanych analiz dochodzi do wniosku, że możliwe jest współuczestniczenie w popełnieniu przestępstwa uporczywego nękania poprzez każdą z form popełnienia czynu zabronionego (s. 260). Możliwe jest także – jak zauważa – prowokowanie do czynu z art. 190a paragraf 1 k.k. Następnie autor analizuje formy stadialne przestępstwa uporczywego nękania (s. 261 in.), z szerokim odniesieniem się do części ogólnej k.k. i literatury przedmiotu. Kolejnym zagadnieniem poddanym analizie są okoliczności wyłączające bezprawność (s. 282 in.). Nie można

podzielić stanowiska autora, że kontrola operacyjna została uregulowana w art. 19 ustawy o Policji, gdyż jest ona wykonywana przez inne uprawnione podmioty (s. 310), autor prawdopodobnie chciał posłużyć się przykładem Policji, ale należało to uczynić precyzyjniej, to oczywiście szczegół mało istotny dla głównego wywodu rozprawy. Następnym zagadnieniem poddanym analizie autora są okoliczności wyłączające winę (s. 313 in.), również mamy wiele odniesień do części ogólnej k.k. i literatury przedmiotu. Autor analizuje także niepoczytalność (s. 330 in.). Zauważa on, że okoliczności wyłączające winę na gruncie przestępstwa z art. 190a paragraf 1 k.k. mogą być zastosowane częściej aniżeli okoliczności wyłączające bezprawność, sprawca może powołać się na prawie każdą z przeanalizowanych okoliczności eksculpacyjnych (s. 336). Autor dokonuje także analizy zbiegu przepisów i zbiegu przestępstw (s. 338 in.), zwracając szczególną uwagę na zbieg o art. 190a paragraf 1 k.k. z przepisami kodeksu karnego (s. 342 in.), w tym obrębie art. 190a k.k. Autor dokonuje także analizy zbiegu art. 190a paragraf 1 k.k. z przepisami kodeksu, wykroczeń (s. 354 in.), dochodząc do wniosku, że przestępstwo uporczywego nękania nie spełnia przesłanek wskazanych w art. 12 paragraf 1 k.k. i nie może ono zostać popełnione w warunkach czynu ciągłego (s. 371). Autor przyjmuje, że na gruncie przestępstwa uporczywego nękania ciąg przestępstw mógłby zachodzić wyłącznie pomiędzy przestępstwami realizującymi jedną z norm sankcjonowanych wysłowionych w art. 190a paragraf 1 k.k. (s. 372), dlatego także – jak zauważa – nie byłoby możliwe uznanie, że ciąg przestępstw zachodzi kiedy w jego skład wchodzi przestępstwo z art. 190a paragraf 1 k.k. oraz przestępstwo z art. 190a paragraf 2 k.k., pomimo spełnienia przesłanek z art. 91 paragraf 1 k.k. Autor dokonuje ostatniej fazy wykładni art. 190a paragraf 1 k.k., czyli fazy percepcyjnej, opierając się na wcześniej już wskazanych 10 przykładowych wyrażeniach normokształtnych, które można wywieść z tego przepisu (s. 379 in.). Przechodząc do podsumowania rozważań odnoszących się do pojmowania znaczeń użytych w wymienionych wyrażeniach normokształtnych, celem zapewnienia przejrzystości wywodu autor przedstawia je w tabeli 5 (s.382 in.). Na podstawie zaprezentowanych znaczeń autor dokonuje konwersji przywołanych przykładów wyrażeni normokształtnych na normy prawne (10) – (s. 383 in.). Następnie autor analizuje uporczywe nękanie jako czynność konwencjonalną doniosłą prawnokarnie (s. 386 in.), odwołując się do poglądów teoretyków prawa (poznajsko-szczecińskich). Autor dochodzi do przekonania, że uporczywe nękanie można ujmować jako pewną czynność konwencjonalną. Substratem materialnej tej czynności są zachowania się albo zachowanie się sprawcy, regułami sensu są: powodowanie istotnej krzywdy psychicznej (rozumianej jako poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia) wpływającej znacząco na funkcjonowanie pokrzywdzonego i obiektywizowane przy odwołaniu się do nauk takich jak np. psychologia, psychiatria czy socjologia, względnie obiektywizowanej wyłącznie na podstawie samych okoliczności sprawy, brak zgody pokrzywdzonego na takie zachowania oraz umyślność działania sprawcy (a więc zamiar udręczenia pokrzywdzonego). Sensem kulturowym z kolei jest uznanie tych zachowań za uporczywe nękanie, które to powoduje co najmniej jeden ze skutków, określonych w art. 190a paragraf 1 k.k. Powyższe wnioski autor ujmuje w tabeli 6 (s.392).

4. W rozdziale IV autor zajmuje się karnoprawną reakcją na przestępstwo z art. 190a paragraf 1 k.k. (s. 393-465) odnosząc się do: kar i innych środków karnoprawnej reakcji, czynnego żalu, przedawnienia, zatarcia skazania, trybu ścigania, podsumowania. Akceptuje maksymalny wymiar do 8 lat pozbawienia wolności wskazując przy tym na art. 37a paragraf 1 k.k. oraz możliwość zarządzenia odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego. Analizuje także przepadek i środki kompensacyjne (s. 403 in.) pod kątem możliwości ich zastosowania wobec sprawców czynów z art. 190a paragraf 1 k.k. Omawia także środki probacyjne (warunkowe umorzenie postępowania karnego, warunkowe zawieszenie wykonania kary, warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia kary) – s. 416 in., a także środki zabezpieczające (s. 428 in.). Autor analizuje następnie czynny żal (s. 442 in.). Aprobuje on ściganie przestępstwa uporczywego nękania na wniosek pokrzywdzonego polemizując w tym zakresie z M. Płatek (s. 462).

5. W rozdziale V autor zajmuje się odpowiedzialnością karną za uporczywe nękanie w wybranych innych państwach (s. 466 in.). Autor wybrał ustawodawstwo trzech państw: Stany Zjednoczone Ameryki, Niemcy oraz Japonia wyjaśniając ten wybór. Przyjmuje on za M. Kulikiem podział modeli karnoprawnych przepisów antystalkingowych na regulacje syntetyczne i kazuistyczne (s. 467). Polska regulacja ma charakter syntetyczny. W pierwszej kolejności autor omawia stalking w prawie Stanów Zjednoczonych Ameryki (s.467 in.), następnie zajmuje się regulacją stalkingu w Niemczech (s. 476 in.) oraz Japonii (s. 479 in.). Swoje przemyślenia zawiera w podsumowaniu (s. 481 in.). W analizowanych regulacjach prawnych nękanie zostało określone w sposób kazuistyczny, autor dokonuje porównań wskazując na różnice i podobieństwa, nie widząc potrzeby wprowadzania do polskiej regulacji rozwiązań występujących w ustawodawstwach analizowanych państw (s. 487).

6. Zwięźczenie rozważań autora zostało zawarte w podsumowaniu (s. 488 – 498), aczkolwiek w poszczególnych rozdziałach podejmuje wątki podsumowania. Autor zauważa, że jego trud badawczy nie należał do łatwych, ze względu na charakter stalkingu, który jest mocno osadzony na elementach związanych z przeżyciami psychicznymi człowieka. Podkreśla, że znaczna część zagadnień odnoszących się do art. 190a paragraf 1 k.k. związana jest z kwestiami wynikającymi z przepisów części ogólnej k.k., stąd – jego zdaniem – znaczna część konstrukcji przestępstwa uporczywego nękania nie wynika z art. 190a paragraf 1 k.k., ale z poszczególnych przepisów części ogólnej kodeksu karnego (s. 488). Wnioski *de lege lata* zostały ujęte w punktach (26) zostały one bardzo syntetycznie a przy tym interesująco opisane. Natomiast wnioski *de lege ferenda* zostały ujęte w 8 punktach zasługują one na uważne przestudiowanie i uwzględnienie w procesie legislacyjnym, stąd powinny być udostępnione Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego. Gdy chodzi o hipotezy rozprawy to zdaniem autora 4 zostały potwierdzone, natomiast 5 częściowo potwierdzona. Proponuje on następujące brzmienie art. 190a paragraf 1 k.k. : „Kto nękając inną osobę lub inną osobę najbliższą doprowadza do uzasadnionego okolicznościami udręczenia innej osoby lub naruszenia jej prywatności, podlega karze pozbawienia wolności do 8 lat” (s. 498). Autor uważa, że jego rozprawa stanowi głos w dyskusji dotyczącej prawnokarnej reakcji na zjawisko stalkingu, stąd wskazana jest jej publikacja, z dokonaniem stosownych skrótów.

7. Bibliografia jest obfita (496 pozycji), ad poz. 287, wersja polska: M. Mozgawa, Kilka uwag na temat znamienia „uporczywego nękania” na gruncie art. 190a k.k.. „Ius Novum” 2020 nr 2, P. Palichleb, Zmiany art 190a k.k. „Ius Novum” 2021 nr 4, C. Kąkol, Targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie w wyniku namowy lub udzielenia pomocy albo jako następstwo czynów zabronionych stypizowanych w kodeksie karnym – analiza krytyczna. Prawo w Działaniu Sprawy Karne, 2024 nr 57, akty prawne, orzeczenia sądowe, wykaz tabel (8) i 1 wykres są wyczerpujące standard.

III. Uwagi końcowe

1. Autor podjął się trudnego, ale ambitnego zadania, które wykonał prawidłowo. W warstwie merytorycznej związanej ze stalkingiem porusza się niezwykle swobodnie. Wszelstronnie odnosi się do poglądów innych autorów, nie unika polemik nawet z uczonymi uważającymi się za autorytety, to niewątpliwie wpływ Jego Mistrza. Mogę mieć jedynie uwagi co do wielu rozważań pobocznych objętościowych, luźno związanych z głównym wątkiem wywodów. Niekiedy utrudniają one lekturę rozprawy, ale takiego wyboru dokonał autor, należy go więc uszanować. Na uwagę zasługują częste polemiki a także prezentowanie własnych stanowisk, nawet jeżeli mogą one być dyskusyjne.

2. Język rozprawy jest zrozumiały, tylko nieliczne drobne usterki np. dość, na sam koniec, ciężko, dosyć, należy wyjaśnić kwestię nazwiska K. Paluszyńskiej Lorencka – Daszkiewicz, A. Malicka – Ochtera – s. 116, 518, s. 426 – Loręcka, s. 531 – Kuczur, PiP powinno być z. , a nie nr – s. 115, 149, 233, 278, 358, 455, 511, 515, 519, 524, 525.

3. Rozprawa doktorska ma charakter twórczy, świadczy o wysokim stopniu wiedzy merytorycznej autora, który chciał przekazać ją w nadmiarze stąd niektóre fragmenty są bardzo szczegółowe i wykraczają poza temat główny co nie jest zarzutem. Rozprawa zawiera w sobie znaczny – co należy podkreślić – ładunek krytycznej analizy i samodzielności autora – niewątpliwie kwalifikuje się do wyróżnienia i taką propozycję zgłaszam.

4. Rozprawa doktorska mgr Marcina Galińskiego pt.: "Przestępstwo uporczywego nękania w polskim prawie karnym (analiza dogmatycznoprawna)" stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, spełnia więc wymóg rozprawy doktorskiej określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z zm.) i może stanowić podstawę do przeprowadzenia dalszych czynności w postępowaniu o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

27.08.2024 r.